

BYLA JEDNA VDOVA A TA MĚLA DCERU VELICE KRÁSNOU. Matka byla pokorná vdovica, ale dcera byla pyšná dioučica.

Mnoho přicházelo dovedáčů¹, ale žádný nebyl dceři vhod, a čím více chlapci o ni se drali, tím se více hore niesla². Jednou za jasné noci probudila se matka ze spánku; nemohouc zaspati, sundala se zdi patričky³ a začala se modliti za blaho své dcery, která jí těžkou hlavu dělala. Dcera ležela vedle ní spící. — Matka s libostí na své krásné dítě se dívala; tu dcera ve spaní se usměje. „Ach čože sa tomu dioučisku pekného snije, že sa tak chutně usmieva?“ — myslí si matka, a domodlíc se Otčenáš, pověsí patričky na kliněc⁴, hlavu položí vedle dceřiny a usne též. — Ráno ptá se dcery: „Ale dcéra moja, povedzže ty mně, čo sa ti v noci pekného snilo, veď si sa vo spánku usmievala?“

„Eh matka moja, čože sa mně snilo; snilo sa mi, že prišiel pre mňa pán v meděnom voze a že mi dal prstienčok s kamienkami, ktoré sa ligotaly⁵ jako hviezdy na něbi. A keď som prišla do kostola, tu sa ľudie dívali hiba na blahoslavenú pannu a na mňa.“

„Ach dieťa moje, jaké sa ti to hrdé sny pletú?“ zavrtěla hlavou stará matka, dcera ale zpívající šla odbývati svoji práci. — Ten samý den přijel na dvůr selský vozík a pořádný synek vesnický přišel dceru prositi „na selský chléb“⁶. Matce se mladý ženich velice líbil, ale dcera

¹ Námluvčích.

² Nad jiné se vynášela.

³ Růženec.

⁴ Hřeb.

⁵ Blýskaly.

⁶ Totiž do selského hospodářství.

pyšně ho odbyla řkouc: „A čo bys prišiel pre mňa aj v meděnom voze, a čo bys mně prstienčok dával s kamienkami, ktoré by sa ligotaly jako hviezdy na něbi, něšla by som za těba!“

Ženich slyše tato hrdá slova, dal spánembohem a smutně odjel. Matka ale velmi dceru kárala za její hrdost.

Druhou noc se matka opět probudila ze spánku; i vzala zase patričky a modlí se za blaho své dcery ještě vroucněji. Dcera ležela vedle ní spící; najednou se hlasitě ve spaní zasmála. — „No, čože sa temu dioučatu zase pletie!“ vzdychla si matka, pomodlila se ještě, pak pověsila patričky na hřeb a hlavu položila vedle dceřiny hlavy, ale dlouho nemohla zaspati.

Ráno ptá se dcery při oblékání: „Ale čože sa ti, diouka moja, zase plietlo, veď si sa vo spaní hlasně zasmiala?“

„Eh čože sa mi plietlo; plietlo sa mně, že prišiel pre mňa pán v sriebornom voze a že mně dal zlatú partu⁷. Keď som prišla do kostola, tu sa ľudie viac na mňa dívali lež na blahoslavenú pannu!“ — pravila dcera matce.

„Eh čože to vraviš⁸, diouka moja, jaké sú to hrdé sny! Ach modli sa, dcéra, modli, abys něpadla do pokušenia!“ — kárala matka dceru, než ta, domrzena matčíným napomínáním, třískla dveřmi a šla ven.

Ten samý den přijel na dvůr panský kočár a přišli páni zemani prositi ji „na panský chléb“. — Matka si to pokládala za velikou čest a těšila se již, že dcera svolí a že bude šťastna, ale dcera hrdě odbyla námluvčího: „Něpuojděm za vás, a čo by stě pre mňa prišli i v sriebornom voze a zlatú partu mně doniesli!“

Námluvčí se hrdě panně poroučeli, když je tak odbyla, ale matka vyplísnila dceru — a naříkala na její pýchu:

⁷ Náčelka; ozdoba, kterou nosí Slovenky na hlavě v neděli, nejkrásnější musí být k svatbě.

⁸ Povídáš.

„Ach dcéra, pýcha pekľom dýcha, ach zanaľaj pýchy!“ — ale dcera se jí jen smála.

Třetí noc dcera vedle matky dobře spala, ale matka nikterak zaspati nemohla starostí o dceru, a patričky z rukou ani nedávala.

Tu se dcera ve spaní začne rehotat⁹. — „Bože!“ zvolá matka, „čože sa temu něšťastnému dieťaťu pletie!“ — a modlí se, modlit nepřestává za blaho své dcery do vidna¹⁰.

„Ale dcéra,“ ptala se jí hned ráno, „čože sa ti zase v noci pletlo? Ved' si sa vo spaní rehotala?“ — „Či mňa chcete zase vyhrešit?“ odmluvila dcera.

„Len ty mně to, diouka moja, povedz!“ — ponúkala ji matka.

„Nuž, čože sa mně snilo, snilo sa mi, že pre mňa prišli vo zlatom voze a že som dostala rúcho¹¹ celkom zlaté. Keď som prišla do kostola, tu ľudie len na mňa pozerali!“

Matka žalostně spráskla ruce nad těmito hrdými sny — ale dcera sebrala oděv a šla se ven dostrojiti, aby nemusela poslouchati matčino napominání.

Ten samý den přijely na dvorek tři vozy, měděný, stříbrný a zlatý. U prvního bylo po dvou, u druhého po čtyrech, u třetího po osmi hrdých paripách¹². Z měděného a stříbrného vozu skákali pánové v červených nohavičkách, v zelených dolmanikách¹³ a čapkách. Z vozu zlatého ale vyskočil pán pěkný, v celém zlatém oděvu. Všickni šli prosto do jizby a mladý pán prosil matku o dceru. „Ej, či by sme hodny byly takého šťastia“ —

⁹ Řehtati se, z plného hrdla se smáti.

¹⁰ Do bílého dne.

¹¹ Šaty nevěstiny.

¹² Veliký pěkný kuň. V Čechách ženská veliká, okázala, hrdá parita.

¹³ Kozíšky šňürované, premované, dolman.

omlouvala se pokorná matka, dcera ale jak se na pána podívala, hned si myslila: „To je ten, čo sa mně o ňom snilo!“ a rychle uskočila do komory viti piero¹⁴.

Když kytku uvila a ženichovi co záručnuo podala, dostala od něho prstének, v němž se kaménky ligotaly jako hvězdy na nebi, zlatou partu a rúcho celé zlaté. — Byla plna radosti, a rychle šla se do komory oblékati. Matka ale plna starosti ptá se ženicha: „A na jaký chlieb, pán ženich, pýtateť moju dcéru?“

„U nás je chlieb meděný, srieborný i zlatý, na jaký budě chceť něvesta pristať,“ odpověděl ženich. — Matka se všemu tomu velice divila a dělalo jí to mnoho starosti, ale dcera se na nic neptala, na nic se neohlížela, ani na matku. Když byla ustrojena v zlatém rouchu, byla krásnější než všecek svet¹⁵. — Ženich vzal ji za ruku a hned šli k sobáši¹⁶, aniž dříve matku o požehnání prosila, aniž se s děvojtívím rozžehnala dle způsobu starootcovského¹⁷. — Matka, všecka zarmoucena, stála na prahu a za ně se modlila. Jak bylo po vdavkách, sedla nevěsta s ženichem do zlatého vozu, svatovia¹⁸ do stříbrného a měděného a ty tam ujížděly, aniž by se byla dcera s matkou dříve rozžehnala.

Jeli, jeli, až přijeli k jedné skále, do níž byla veliká díra jako městská brána. Před tou branou koně zrazu obrátili dnu¹⁹. Jak byli uvnitř, tu ti přijde veličizný Zemo-tras a skálu za nimi zrútil. Byli ve tmě. Nevěsta se velmi lekala, bála se, ale ženich jí povídal: „Nič sa ty něľakaj, len čakaj, vyjasní sa, vykrásni sa!“

¹⁴ Kytku vázat na znamení, že je ženich přijat.

¹⁵ Všecken lid.

¹⁶ Svatbě.

¹⁷ Že nezachovala obyčeje dávné, jako při svatbách se dějí.

¹⁸ Svatebčané.

¹⁹ Dovníť.

A tu hned přibíhali se všech stran malí mužíčkové (permoníčky²⁰) s rozžhatými pochodněmi v rukou a ti všickni vítali svého pána Kovlada²¹ a na cestu mu svítili. Nuž tu teprv viděla hrdá nevěsta, za koho šla, že má muže Kovlada. — Ale nic se proto netrápila. — Z těch tmavých skal přišli do veličizných lesů a vrchů, po samé nebe sahajících, ale všechny ty smrky, jedle, buky, všechny hory byly olovené. — Jak je přejeli, ty divné hory, přišel zase Zemotras a všecko za nimi zručil. — Z olovených hor přijeli do krásné roviny, kde se vše jen krásou třpytilo, a uprostřed té roviny stál zámek zlatý, drahým kamením vykládaný. — Do toho zámku uvedl Kovlad nevěstu, řka jí, že to vše i její bude. — S radostí a podivením si prohlížela mladoženka toto bohatství, měla, po čem bažila. Než když si vše zůkol vůkol prohlídla, ustala a ráda viděla, že strojí permončiky na stůl. — Cítila hlad. — Sedli ke stolu.

Přinášeli na stůl jídla měděná, stříbrná i zlatá; všickni z nich jedli, jen nevěsta ničehož požití nemohla. Prosila tedy ženicha o kousek chleba.

„Vděčně, pani moja,“ řekl Kovlad a hned kázal, aby přinesli bochník chleba měděného. Sluha běžel, přinesl bochník chleba měděného — ale paní ho jísti nemohla. Kázal pán, aby přinesli bochník chleba stříbrného. Sluha běžel, přinesl bochník chleba stříbrného — než paní ho jísti nemohla. — Konečně kázal pán, aby bochník chleba zlatého přinesli. — I přinešen chléb zlatý, ale ani ten paní jísti nemohla. — „Vděčně bych ti posloužil, pani moja, ale nemáme tu inšieho lež taký chlieb!“ — řekl Kovlad své mladé paní. Tu teprv viděla nevěsta, do čeho se dala, a do hořkého pláče se pustila. „Už je darmo

²⁰ Bergmännchen (také je zovou Ludvíke).

²¹ Kovlad, král nad pozemskými poklady.

plakat a nariekať, „řekl jí Kovlad, „veď si veděla, na jaký chlieb sa dávaš, nuž ako si volila, tak sa ti stalo!“

A tak bylo, a nejinak; co se stalo, odstat se nemohlo. Nevěsta musela pod zemí již zůstati u svého muže Kovlada v zlatém zámku, když se jí jen zlata chtělo.